

”KELPOLAMPAAN TYÖTERVEYSHUOLTO”

Lammasterveys 2020 –ohjelman kuukausikirje, 12/2022

KELPOLAMMAS ON KESTÄVÄN LAMMASTALouden POLULLA

Kestävä lammastalous on elinvoimaista ja ekologista. Se hyödyntää eläinten, ihmisten ja ympäristön kannalta parhaita tuotantomenetelmiä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin varmistaminen lampoloissa tehdään valituissa laatupisteissä parhaita käytäntöjä noudattaen. Uuhenvuosi etenee suunnitellusti ja ennakoiden vaiheesta toiseen.

Uuhien terveys ja hyvinvointi muodostavat karitsoiden terveyden perustan.

LAMMASTERVEYDENHUOLLON PERUSTEET

Eläintaudit ja puutteet eläinten hoidossa heikentävät kotieläintalouden tuottavuutta ja kannattavuutta sekä vaarantavat eläinten hyvinvoinnin. On tyypillistä, että suurimpia tappioita aiheuttavat krooniset ja subkliiniset taudit. Useiden lähteiden perusteella lammastilojen merkittävimpiä terveysongelmia ovat sisäloistaudit, karitsoiden tarttuvat taudit kuten orf ja kokkidioosi, perinataali karitsakuolleisuus sekä uuhien mastiitti, listerioosi ja kalkki- ja energia-aineenvaihdunnan häiriöt. Piilevät sairausongelmat saattavat ilmetä vain hidastuneena kasvuna, heikentyneenä tiinehtyvyytenä ja sikiöiden varhaiskuolemina.

Tavoitteenamme on koko ajan ollut laatia **laadunvarmistusohjelma**, jolla ehkäistäisiin eläintauteja ja parannettaisiin hoitokäytäntöjä vaikuttamalla ongelmien juurisyihin. Samalla tavoitteena on ollut parantaa lammastilojen tuottavuutta tautien aiheuttaman lisätyön, kustannusten ja tuotantotappioiden vähentymisen kautta. Kun kotieläintaloudessa halutaan turvata eläinten terveys ja hyvinvointi, pyritään tyypillisesti korkeaan bioturvaan, tuotantovaiheen mukaiseen ruokintaan ja ammattitaitoiseen eläintenhoitoon sekä tarjoamaan eläimille mahdollisuus lajille tyypilliseen käyttäytymiseen. Laadunvarmistusohjelmamme (Lammasterveys 2020) tavoitteet on asetettu tukemaan näitä päämääriä.

Olemme laatineet ohjelman ammattimaista lampaankasvatusta harjoittavien suomalaisten perheviljelmien tarpeisiin. Tällaisella tilalla on tyypillisesti 80-400 tuotantouhta. Ruokinta perustuu nurmeen ja kaikki eläimet laiduntavat kesällä. Ylivoimaisesti tavallisin rotu on suomenlammas. Lisäksi kasvatetaan muita alkuperäisrotuja, suomenlampaan risteytyksiä ja texel-rotua. Valtaosalla tiloista karitsoinnit ajoittuvat kevään lisäksi myös loppukesään ja syksyyn. Sovelsimme ohjelman laatimisessa **HACCP-periaatteita**. Kuvasimme aluksi lammastilan tuotantovuoden tapahtumat aikajärjestyksessä ja rakensimme niistä yhtenäisen **karitsankasvatuksen prosessin**. Asetimme näkökulman uuheen ja uuhiryhmään sillä oletuksella, että uuhien terveys ja hyvinvointi muodostavat karitsoiden terveyden perustan. Seuraavaksi arvioimme, mitkä lampaankasvatukseen tyypillisesti liittyvät tukitoiminnot ovat sellaisia, jotka ovat välttämättömiä tuotantoprosessin hallinnalle ja joihin on laadittavissa **hyvän käytännön ohjeita (GMP)**. Kolmanneksi arvioimme, minkälaisia mittareita tuottaja tarvitsisi prosessin hallinnan seuraamiseen. Lisäksi päätimme, että ohjelmaan olisi integroitava aiemmin kehittämämme loistorjuntaohjelma.

Vältä osaoptimointia, suosi kokonaisuuden hallintaa!

Uuhenvuosi yhtenä kuvana.

Lammasmaailma Oy
 Metsälammentie 20
 34130 Ylinen
info@lammasmaailma.fi
www.lammasmaailma.fi

Koulutuskalenteri

<https://lammasmaailma.fi/hyva-tapatoimia/koulutuskalenteri>

Lammaslääkäri

puh. 0600-306 627 (2,54 eur/min)

Verkkokauppa

<https://lammasmaailma.fi/verkkokauppa>

Laatu paranee prosessin kautta

Olemme tunnistaneet uuden tuotantovuodessa seitsemän toisiaan seuraavaa tuotantovaihetta, joita voi käsitellä karitsakasvatuksen osaprosesseina ja joihin on mahdollista laatia oleellisen tärkeitä prosessin hallinnan valvontapisteitä. Tuotantovaiheet nimettiin ja niiden tuotokset määriteltiin: (1) **Valinta ja kunnostus** (terveet uuhet); (2) **Kiimojen synkronointi** (lyhyt karitsointijakso); (3) **Uuhineuvola** (uuhien jako ruokintaryhmiin); (4) **Tunnutus** (karitsoiden hyvät syntymäpainot, terve uuhi); (5) **Imetyskyvyn ylläpito** (hyvin kasvavat karitsat); (6,7) **Karitsoiden vieroitus** (tasaisesti kasvavat karitsat, joilla alhainen loistautien riski, terveet uuhet). Lisäksi tunnistimme osaprosesseihin liittyviä **välttämättömiä tukitoimintoja**. Tällaisia ovat esimerkiksi uuhien kuntoluokituksen käyttö, tiineysultraus, ostoeläinten karanteeni, analysoituihin rehuihin perustuva ruokintasuunnitelma. Kolmanneksi valikoimme ja laadimme tuottajien käyttöön kolmentyyppisiä mittareita: **Prosessin tilaa kuvaavat mittarit** oleellisiin hallintapisteisiin (esim. astutusajan pituus); **Keskeisten tukitoimien hyödyntämistä kuvaavat mittarit** (esim. muunneltavien karsinarakenteiden käyttö); **Tuotannon onnistumista kuvaavat mittarit** (esim. karitsakuolleisuus ja karitsoiden 6 viikon paino).

Laatimamme laadunvarmistusohjelma (Lammasterveys 2020) luo hyvät edellytykset lammastilan kokonaisvaltaiseen eläntautiriskien hallintaan ja hyvien käytäntöjen noudattamiseen. Kokonaisuus voi toimia tehokkaasti vain, kun jokaisessa tuotantovaiheessa tavoitellaan vähintään keskinkertaista prosessin hallintaa. **Osoptimoinnin sijaan on kannattavampaa välttää alisuoriutumista missään yksittäisessä tuotantovaiheessa.**

(Edellä oleva laadunvarmistusohjelman kuvaus on julkaistu englanninkielisenä posterina Eläinlääkäripäivillä syksyllä 2022)

Lammasterveys 2020